

*Давиденко І.В.,**к.е.н., доцент,**доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу,
Одеський національний економічний університет*

ГЛЕМПІНГ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА РОЗВИТКУ ЕКОТУРИЗМУ

Анотація. У статті підкреслено основні положення та принципи екотуризму. Розглянуто глемпінг як нову перспективну форму організації екотуризму. Дано визначення та історія виникнення глемпінгу. Визначено основні риси та необхідні складники організації глемпінгу. Запропоновано напрями впровадження глемпінгу в Україні.

Ключові слова: екотуризм, турист, відпочинок, природні території, глемпінг, засоби розміщення, національний природний парк.

Постановка проблеми. Туризм – одна з найпотужніших та екологічно вимогливих галузей світового господарства. У зв'язку зі зростаючим антропогенним впливом дуже актуально стоїть проблема збереження природного характеру ландшафтів районів масового туризму та відпочинку людей. У найважливіших міжнародних документах останнього десятиріччя, присвячених проблемам навколишнього середовища і гармонійного розвитку людства, велика увага приділяється екологічній культурі та свідомості, інформованості людей про екологічну ситуацію у світі, регіоні, на місці проживання, їх обізнаності з можливими шляхами вирішення різних екологічних проблем, із концептуальними підходами до збереження біосфери і цивілізації. Сучасний підхід до екологічного виховання має свій прояв й у сфері туризму. Однією з найбільш ефективних форм екологічного виховання є організація подорожей для відвідування мало змінених людиною природних територій, об'єктів природно-заповідного фонду, інакше кажучи, екотуризм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням екотуризму присвячено багато робіт учених: О.О. Бейдика, Л.Г. Богуш, О.Ю. Дмитрука, Ю.В. Зінько, О.О. Любіцевої, М.П. Мальської, М.Й. Рутинського, В.В. Смал, І.В. Смаля, В.В. Храбовченко, В.В. Худо та ін. У цих працях детально висвітлюється понятійно-термінологічний апарат, систематизуються підходи до визначення екотуризму як окремого виду туризму, підкреслюється важливість та значення екотуризму.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання, пов'язані з розвитком нових форм здійснення екотуристичної діяльності, зокрема з такою формою, як глемпінг, залишаються не розкритими, наукові праці з даної проблематики майже відсутні.

Мета статті полягає у визначенні та характеристиці глемпінгу як нової перспективної форми здійснення екотуризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «екотуризм» трактується по-різному. Оскільки префікс «еко» означає вивчення загальних законів функціонування екосистем, то екотуризм можна розглядати як подорож для відпочинку та знайомства з новими регіонами та об'єктами й усвідомлення себе як складової частини природної або штучно зміненої екосистеми. Іншими словами, екотуризм – це культурний відпочинок

на природі, який не завдає збитків навколишньому середовищу та дає змогу зберігати й відновлювати біологічну різноманітність та абіотичні умови існування живих організмів. Екотуризм орієнтує на відвідування мало змінених природних територій, а це вимагає суворого дотримання правил охорони довкілля [1].

Екотуризм ґрунтується на таких концептуальних положеннях:

- мінімізація негативного впливу туристів на природне середовище та його компоненти за максимального туристичного використання;
- гармонійне поєднання людини, природного середовища та туристичної інфраструктури;
- відвідування рекреаційних природно-заповідних територій та об'єктів;
- науково-пізнавальне освоєння природного (біологічного, ландшафтного, пейзажного) різноманіття і гуманістичного потенціалу рекреаційних територій.

Проаналізувавши існуючі наявні визначення та характерні риси екотуризму, можна виділити основні принципи екотуристичної діяльності:

- екотуризм стимулює та задовольняє потребу людини спілкуватися з природою шляхом відвідування незмінених або майже незмінених діяльністю людини територій;
- екотуризм характеризується незначним впливом на довкілля. Саме із цієї причини екотуристичні подорожі можуть проводитися до природних територій, що суворо охороняються;
- екотуристична діяльність запобігає негативному впливу на природу й культуру, сприяє охороні природи та гармонійному соціально-економічному розвитку територій;
- екотуризм – це подорожі, які поєднують відпочинок та екологічне виховання, сприяють збільшенню рівня культури взаємовідносин людини та природи, формуванню почуття особистої відповідальності за стан навколишнього середовища.

Головним для популяризації екотуризму є те, що він поєднує туризм і охорону довкілля, забезпечуючи, таким чином, економічні стимули охорони природи. Корисним є також підвищення суспільної свідомості та посилення розуміння взаємозв'язків між навколишнім середовищем і широким спектром культурних перспектив для суспільства. Ключова цінність екотуризму полягає у можливості забезпечити рівновагу між комерційною діяльністю індустрії туризму та екологічною безпекою [1, с. 115–116].

Екологічний туризм порівняно з іншими видами туризму має більше виражену соціально-економічну спрямованість. Правильно організована діяльність із розвитку цього виду туризму може дати як природоохоронним територіям, так і місцевому населенню регіону, що спеціалізується на екотуризмі, нові економічні можливості і тим самим зайняти істотне місце в економіці регіону.

Нині світовий екотуристичний продукт значно змінюється та ускладнюється. Раніше для відпочинку на природі, у природоохоронних територіях, застосовувалися, як правило, кемпінги, які являли собою палаткові табори з дуже обмеженим сервісом. Такий відпочинок часто пов'язаний із відсутністю санітарно-побутових зручностей. Однак у перше десятиліття XXI ст. бурхливий розвиток кемпінгів оформився у провідний тренд розвитку світової туристичної галузі. Деякі вчені називають цю тенденцію мегатрендом, який знаменує собою зміну парадигми туризму: зміну пасивного споживання турпродуктів, сформованих туроператорами для рекреантів, активною організацією подорожей і відпочинку самими рекреантами (самостійний туризм). Розвиток кемпінгів продовжується й нині. Форми надання таких послуг удосконалюються, створюються нові види, розширюється асортимент послуг, якісно підвищується рівень сервісу та комфорту.

У цілому тенденція розвитку кемпінгів пов'язана з багатьма чинниками, найважливішими з яких можна назвати такі:

1. Зміна глобального клімату і погіршення екології, які сприяли формуванню у масовій свідомості уявлень про те, що природних територій не вистачає, а майбутні покоління взагалі можуть бути позбавленими таких природних територій. Цей мотив відбився у різкому збільшенні масового сімейного самодіяльного туризму (наприклад, соціальні кемпінги, сімейний кемпінг у Центральному парку Нью-Йорка, кемпінги для бабусь-дідусів з онуками).

2. Нові ресурсозберігаючі технології, а також технології у сфері екоінжинірингу дали змогу знайти нові рішення для проектування і будівництва кемпінгів в особливих природоохоронних територіях, національних парках, заповідниках без збитку для природи. Багато парків розваг використали «зелені» технології будівництва кемпінгів, щоб запропонувати людям комфортні умови для проживання і збільшити тривалість їх перебування в парках.

3. Глобальні економічні потрясіння у світі стимулювали розвиток нової, більш економічної моделі формування бюджету турів самодіяльними туристами. На перший план стали виходити такі чинники, як вартість трансферу і розміщення. Передусім цей фактор вплинув на активний розвиток автотуризму, особливо такого явища в автотуризмі, як караванінг – подорож в автобудинках і житлових причепах (каравани).

4. Епоха телебачення змінилася епохою Інтернету. Пасивне споживання інформації змінилося активною співучастю споживачів у генерації інформації. Розвиток соціальних мереж сприяв самоорганізації самостійного туризму, що спонукає туроператорів дефрагментувати свої пакетні тури і створювати спеціальні індивідуальні пропозиції у вузьких тематичних сегментах ринку [3].

В останні роки у світі активно поширюється такий вид організації відпочинку у природоохоронних територіях, як глемпінг. Термін «глемпінг» почав використовуватися в 2010 р. і вже перетворився на прибуткову індустрію. Субкультура кемпінг-туризму – відпочинку на природі – остаточно утвердила себе з появою модної течії екотуризму в стилі «глемпінг». Цей фактор знаменував собою момент остаточного оформлення кемпінг-індустрії як нового виду економічної діяльності, що спеціалізується на обслуговуванні масового самостійного туризму.

Екотуризм – давно відомий вид туризму, який має своїх споживачів. Люди свідомо відмовляються від благ цивілізації

й йдуть подальше від міст у мало змінені людиною природні території. Найчастіше подібний туристичний продукт споживають прихильники екологічного способу життя. Вони вміють відпочивати у природному середовищі майже без усякого туристичного облаштування території.

Однак екотуризм швидко став популярний серед усіх верств суспільства. Багато туристів потенційно зацікавлені таким відпочинком, але не готові позбутися комфорту. У зв'язку із цим звичний відпочинок на природі – кемпінг – отримав декілька зміненої форми і став називатися «глемпінг». Глемпінг (glamping) – це похідне слово від «гламур» і «кемпінг» – гламурний кемпінг, або розкішний кемпінг, що має комфортні умови готелю високого рівня і при цьому зберігає відчуття проживання наодинці з природою, без необхідності штучно від неї відгороджуватися для збереження природного середовища [4]. Тобто глемпінг передбачає все той же відпочинок на природі, навіть у природоохоронних територіях, однак з усіма необхідними умовами для розміщення.

Основні риси глемпінгу:

- наявність комфортного, просторого засобу розміщення (намету-шатра, будиночку тощо);
- використання незвичайних для екотуризму та кемпінгу меблів: великих стільців, крісел, обідніх столів, зручних ліжок;
- умови для тимчасового проживання створюються із забезпеченням комфорту як для постійного життя.

Необхідні складники для організації глемпінгу:

- спеціальні намети і будиночки повинні відповідати екологічним стандартам, створюватися з використанням сучасних будівельних технологій;
- глемпінг-намети або шатри оснащуються сучасними інженерними системами, навіть передбачається наявність водопровідної системи, електрики і Wi-Fi;
- досить високі вимоги до елементів комфорту та оснащення наметів, наприклад можлива наявність ваз для квітів, килимків, картин тощо.

Якщо зробити екскурс до витоків зародження глемпінгу, то слід зазначити, що подібна мода на розкіш у природних умовах з'явилася завдяки поціновувачам африканського сафарі. На початку XX ст. заможні європейці та американці виїжджали на сафарі подібно царським особам, із польовими кухнями, кухарями та зведенням тимчасових наметів. Саме тому пропонуване житло називають наметами-сафарі. Нове захоплення швидко знайшло поширення в Європі та Америці. Нині у світі для вибагливих туристів є намети на будь-який смак. Це можуть бути юрта або «циганський» вагончик, колишня пожежна машина, намет або шатер. Указані засоби розміщення можуть бути зовні цілком традиційні, однак повністю облаштовані для туристів внутрішньо [4].

Ринок глемпінгу досить активно розвивається у світі. Наведемо декілька характерних прикладів функціонування глемпінгів. У Швейцарських Альпах є наметовий табір, де туристи відпочивають навіть при значно низьких температурах. Десять наметів, схожих на ескімоські іглу, розташовані на висоті більше 2 тис. м. Навколо табору неприступні гори і безкраї сніги. Туристи можуть пересуватися пішки на снігоступах, на лижах або замовити собаку упряжку. Всі інші транспортні засоби, що порушують екологію і тишу, заборонені. Іглу встановлені на дерев'яні платформи і виготовлені з термостійких тентів, що не пропускають холодне повітря, а всередині опалюються невеликими печами. У наметі

власника можна скористатися кількома ванними кімнатами і навіть SPA-саломом. Власники стежать за споживанням енергії і води, у глемпінгу встановлено зберігаючі системи, використовуються поновлювані джерела енергії. Всі відходи звозять до переробної фабрики. З кожним туристом проводяться бесіди про необхідність збереження природи [5].

Ще одним прикладом є глемпінг у Чилійських Андах, де туристам пропонують зупинитися в номерах-хатинах, які повторюють житло місцевого народу алакалуфи. Хатина обладнана всім необхідним, у тому числі ванною та туалетом. Уся техніка й освітлення працюють за рахунок енергії Сонця і води [4].

Вже декілька років глемпінг активно розвивається у Франції, Німеччині, Туреччині, Болгарії, Словенії та Хорватії. У Хорватії навіть місцевими виробниками був розроблений абсолютно унікальний геодезичний купол для розміщення туристів у глемпінгу, який витримує пориви вітру до 90 км/год. [6].

Ринок глемпінг-послуг в Україні поки що відсутній. Є інформація, що в Кримських горах функціонує глемпінг, орієнтований на туристів, що займаються йогою. Однак у зв'язку із тим, що у вітчизняному законодавстві відсутній термін «глемпінг», не ведеться відповідний облік, надати достовірну інформацію про існування глемпінг-послуг не представляється можливим.

На нашу думку, розвиток глемпінгу в Україні має перспективи. Наприклад, нині реалізується проект зі створення кемпінгу «Актове». Цей проект – спроба реалізувати механізм соціального підприємництва у селі Актове Миколаївської області, яке має величезний туристичний потенціал, оскільки розташоване поблизу Національного природного парку «Бузький гард».

Актовський каньйон – це унікальний комплекс лісової та водної екосистем з ансамблем скель і гранітних валунів, природне явище, аналогів якому немає в Європі. За геолого-ландшафтними показниками Актовський каньйон схожий на відомі всьому світу каньйони Північної Америки з глибиною понад 70 м та площею 250 га. Природний комплекс Актовського каньйону входить до складу природного національного парку «Бузький Гард», який у 2010 р. став одним із переможців всеукраїнської акції «Сім чудес України» [7].

Однак на прилеглих до національного парку територіях дуже гостро стоїть проблема розвитку сільської місцевості. Найбільше у селах відчуваються проблеми безробіття, відсутності благоустрою та розвитку території шляхом залучення інвестицій або грантових коштів. Розташування цих населених пунктів поблизу привабливих природних об'єктів має значний туристичний потенціал, проте сільські громади досить часто не в змозі ефективно використати такі можливості для залучення додаткових коштів та їх подальшого використання у розбудові та розвитку села і поліпшення умов побуту та дозвілля його мешканців.

У березні 2015 р. було створено громадську організацію «Фонд оновлення села» та соціальний екотуристичний бізнес кемпінг «Актове», який орієнтований на розвиток сільської території. Метою «Фонду оновлення села» є поліпшення розвитку територіальних громад та села у соціальному, економічному, екологічному, природоохоронному, науковому, творчому, культурному та інших напрямках [8].

Наявний потенціал нині намагаються використати для організації в селі відпочинку шляхом створення кемпінгу «Актове». Ми вважаємо, що, реалізуючи даний проект, було б

доцільним створення саме глемпінгу, який поєднував би безпосереднє перебування туристів на природі та відповідний рівень комфорту.

Можливим варіантом для створення глемпінгу «Актове» може бути будівництво окремих невеликих будиночків, так званих «будинків під пагорбом», які вже стали частиною світового глемпінгу. Мексиканська компанія GreenMagicHome представила світу абсолютно нову концепцію будівництва таких будинків [9]. Найголовніша перевага нової концепції в тому, що подібні будинки можна побудувати на землі з будь-яким типом ландшафту. Ці будівлі збираються за модульним типом: окремі частини створюють з армованого полімеру і з них будують куполоподібні приміщення. Окремі приміщення можна сполучати між собою, створивши будинок із настільки складною конфігурацією, наскільки це потрібно власникові майбутньої будівлі. Для з'єднання частин між собою використовуються сталеві кріпильні елементи. Вікна і двері виробляють з алюмінієвих склопакетів, стійких до вогкості. У стінах модулів є канали для інженерних комунікацій: електропроводки, кабелів для зв'язку, водопроводу і вентиляції. Модулі встановлюються на рівну землю, і після їх з'єднання покривають шаром ґрунту і дерну, тим самим не будинок будується усередині пагорба, а пагорб формується навколо готового будинку. При цьому насипаний згори ґрунт забезпечує конструкції стабільність і виступає в ролі додаткової теплоізоляції. На будівельні роботи йде не більше трьох днів.

Висновки. Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що екотуризм – це важливий вид туристичної діяльності, який може бути стимулом сталого розвитку господарської діяльності відповідної території, мати значний вплив на збереження природного середовища та нести потужну просвітницьку та виховну функцію. Форми реалізації екотуризму змінюються та розширюються, з'являються нові підходи до організації екотуристичної діяльності. Нині існує тенденція до підвищення рівня сервісу та комфорту для відпочинку на природних територіях. Саме такою новою, перспективною формою організації екотуризму є глемпінг. На нашу думку, глемпінг сприятиме підвищенню зацікавленості до екотуризму, допоможе залучити нові цільові групи споживачів, сприятиме формуванню екологічної свідомості та екологічної освіченості громадян. Перспективами подальших досліджень у цій сфері є розроблення методичних положень з організації глемпінгів та визначення можливостей для створення глемпінгів в Україні.

Література:

1. Основные концепции и направления современного экотуризма: компаративный анализ / Е.И. Арсеньева, А.С. Кусков, Н.В. Фектистова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tourlib.columb.net.ua/Statti/Tourism/arsenjeva.htm>.
2. Давиденко І.В. Екотуризм як складова екологічного виховання студентів / І.В. Давиденко // Науковий вісник ОДЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса : ОДЕУ, 2008. – № 17(73). – С. 108–118.
3. Чахова Д.А., Кобяк М.В. Современные кемпинги – новые возможности развития рынка туристских услуг / Д.А. Чахова, М.В. Кобяк // Науковедение. – 2015. – Т. 7. – № 5 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://naukovedenie.ru/PDF/25EVN515.pdf>.
4. Глемпинг – гламурный кемпинг [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ecovoice.ru/blog/ecotourism/4819.html>.
5. Гламурные палатки для искушенных путешественников [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://prohotelia.com.ua/2010/04/glamping/>.

6. Глемпинг: новый вид отдыха появится и на Шибенике [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://experttur.com/europe/horvatiya/201604/glemping-novuj-vid-otdyxa-poyavitsya-i-na-shibenike.html>.
7. Офіційний сайт Національного природного парку «Бузькій гард» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buzkiy-gard.org>.
8. Будуємо кемпінг в Актоському каньйоні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bigggidea.com/project/aktovo/>.
9. Модульные «домики хоббита» как база для интересной бизнес-идеи [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://nbiplus.com/idea/modulnye-domiki-hobbita-kak-baza-dlya-interesnoy-biznes-idei>.

Давыденко И.В. Глемпинг как перспективная форма развития экотуризма

Аннотация. В статье подчеркнуты основные положения и принципы экотуризма. Рассмотрен глемпинг как новая перспективная форма организации экотуризма. Даны определение и история возникновения глем-

пинга. Определены основные черты и необходимые составляющие организации глемпинга. Предложены направления внедрения глемпинга в Украине.

Ключевые слова: экотуризм, турист, отдых, природные территории, глемпинг, средства размещения, национальный природный парк.

Davydenko I.V. Glamping as a promising form of ecotourism development

Summary. The article highlights the main points and principles of ecotourism. Glamping is considered as a new promising form of ecotourism organization. The definition and history of the creation of glamping are given. The main features and necessary components of the glamping organization are determined. Directions for the introduction of glamping in Ukraine are proposed.

Keywords: ecotourism, tourist, recreation, natural areas, glamping, accommodation facilities, national park.